

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasi Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse spise, v očno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljke je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Za neorganizirane 40.— Din, za naročnike v inozemstvu 60.— Din letno. Posamezna številka po 1.— Din.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 1 Din za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštnine še 25 Din.

Telefon uredništva
štev. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat 1.— Din. Inzeratni davek posebej. Oznanila sprejema upravništvo lista.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6./L.

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklamacije so proste poštnine.

Naše stališče k nezakonitemu razveljavljenju mandatov v šolskih korporacijah.

V prosvetni upravi Slovenije se je zgodil slučaj, ki utegne uvesti zopet brezpravne razmere v državno šolsko upravo.

V mestni šolski svet v Ljubljani so bili leta 1919, po § 23. kranj. dež. zak. z dne 23. oktobra 1912 šte. 66 izvoljeni štirje zastopniki mestne občine, voljeni od občinskega sveta. Prejeli so dekrete za dobo šestih let, t. j. do leta 1925, kakor velela § 25. kranjskega deželnege zakona z dne 23. oktobra 1912, šte. 66, ki se glasi: »Vse po §§ 20. in 23. izvršene volitve in imenovanja veljajo za dobo šestih let in se morajo naznaniti deželnemu predsedniku.«

Leta 1921, je bil izvoljen nov občinski svet. Ta je neoziraje se na dobo šestih let in dekrete hotel izvoliti nove zastopnike v mestni šolski svet iz svoje srede toda pokrajinska uprava kraljeve vlade je to odločno zabranila češ da so veljavni dekreti starih zastopnikov v mestnem šolskem svetu za dobo šestih let in pred potekom te dobe nimajo občinski svet voliti novih zastopnikov, ker je zakon, po katerem so bili izvoljeni, še vedno v veljavi.

Ta občinski svet je bil na razpuščen, in leta 1922. (v dec.) je bil izvoljen nov občinski svet, ki je pričel v aprilu 1923. poslovati. Prvo je bilo da je zopet tudi ta občinski svet izvolil štiri nove zastopnike v mestni šolski svet, kljub temu, na funkciska doba starih zastopnikov še ni potekla in da je zakon, po katerem so bili izvoljeni stari zastopniki, še vedno v veljavi.

Toda glej! — Topot pokrajinske uprave kraljeve vlade ne stoji več na gori označenem edino zakonitem stališču, ter dopušča, da se vabijo k seil mestnega šolskega sveta novi zastopniki mestne občine kljub temu da funkciska doba starih zastopnikov še ni potekla in da so zakoni, po katerih so bili izvoljeni še vedno v veljavi.

Pokrajinska uprava kraljeve vlade utemeljuje svoj ukrep »da je izvolitev 4 novih članov in 4 namestnikov v mestni šolski svet »zakonita«, ker zamore po smislu z dne 23. aprila 1912, dež. zak. šte. 66 in kr. naredbe z dne 23. januarja 1921, šte. 50 Ur. list št. 21 od leta 1921, funkciska doba zastopnikov obč. sveta v mestnem, oziroma višjem šolskem svetu trajati le toliko časa, dokler traja funkciska doba dotičnega občinskega sveta, ki je te zastopnike določil.«

Iz zgoraj citiranega § 25, dež. zak. št. 66 z dne 23. oktobra 1912 je jasno razvidno da veljajo vse v mestni šolski svet izvršene volitve nepreklicno za dobo šestih let, medtem ko traja funkciska doba občinskega sveta po zakonu le tri leta. § 23. istega zakona, na podlagi katerega je sestavljen mestni šolski svet govori o zastopnikih, vzdrževalcev šole, torej občine kot take, ne pa o zastopnikih občinskega sveta.

S tem je izključen vsak dvom da bi s spremembo občinskega sveta mogla nastopiti tudi predčasna zamenjava zastopnikov občine v mestnem šolskem svetu.

Očito je, da pokrajinska uprava kraljeve vlade ni postopala dvakrat enako in jasno je da je postopala pravilno edino prvo, ko se je opirala na zakon in zakonito postopanje.

Toda še drug brezpravni slučaj se je zgodil hkrati! Ta je sledeč:

Med dobo, ko je bil občinski svet v Ljubljani razpuščen je opravljal vse posle istega od vlade postavljeni vladni komisar. V tej dobi je potekla doba višjemu šolskemu svetu za Slovenijo, v katerem je tudi en zastopnik občinskega sveta ljubljanskega kot zastopnik staršev. Pokrajinski namestnik je dal naog. da imenuje v imenu mestne občine vladni komisar zastopnika staršev v višji šolski svet in je stavil komisariu tudi termin za imenovanje. Komisar je imenoval v smislu

odloka in zakona tega člana višjega šolskega sveta za dobo dveh let.

Toda glej! Novi občinski svet, ki se je sestel že potem, ko je imel medtem novi višji šolski svet že dve seji, je kljub pravilnemu imenovanju s strani komisarja izvolil drugega zastopnika staršev v višji šolski svet in pokrajinska uprava je to izvolitev pripustila, kakor je pripustila popojnoma nezakonito izvolitev onih štirih članov za mestni šolski svet.

Pokrajinska uprava se pri tem sklicuje na kraljevo uredbo z dne 23. januarja 1921, šte. 50. Ur. list št. 21 od leta 1921, ki pa določa ravno nasprotno od zavzetega stališča.

Kraljeva uredba o poslovanju višjega šolskega sveta z dne 23. januarja 1921 pravi:

Člen 2.: Člani višjega šolskega sveta v Ljubljani so: 1. predsednik, 2. podpredsednik itd. do 9. en zastopnik staršev, itd. do 11. — Člen 5. pravi: »Občinski svet v Ljubljani voli enega zastopnika staršev in enega namestnika.« — Čl. 10. določa: »Poslovna doba višjega šolskega sveta traja dve leti.« — Predsednik, podpredsednik ter v točkah 5., 6., 7., 8., 9. in 11. člana 2. imenovani zastopniki in njih namestniki se imenujejo, odnosno volijo za celo poslovno dobo. Če pa član višjega šolskega sveta odstopi, umre ali izgubi pravico biti izvoljen v občinski svet in iz enakih vzrokov odnada namestnik, se imenuje odnosno voli nov zastopnik in namestnik za ostanek poslovne dobe višjega šolskega sveta.«

Iz teh določb je jasno, da višji šolski svet ne vsebuje zastopnika občinskega sveta, temveč le zastopnika staršev. Funkciska doba zastopnika staršev traja v višjem šolskem svetu dve leti medtem ko je funkciska doba občinskega sveta tri leta. Zastopnik staršev je izvoljen po zakonu za celo poslovno dobo, torej ne morejo poslovne dobe izpremeniti vmesne volitve v občinski svet.

Tudi v tem slučaju je izključen vsak dvom, da bi s spremembo občinskega sveta mogla nastopiti tudi predčasna za-

menjava zastopnika staršev v višjem šolskem svetu.

Gotovo je da tako postopanje ni v interesu državne uprave in tudi ne dviga njene avtoritete in nam vedno bolj kaže nujno potrebo popolne ločitve šolske uprave od politične državne uprave poleg drugih okoliščin ki se zagrešujejo s takim postopanjem specijelno v tem slučaju.

Ker je učiteljstvo najbolj prizadeto in tudi za šolstvo ni vseeno, kateri zastopniki sede v mestnem in višjem šolskem svetu in ker slovensko učiteljstvo vidi v gorenjem postopanju zopet pričetek one nasilne dobe, ki jo je klerikalizem uganjal pod Avstrijo nad slovenskim šolstvom in učiteljstvom, apeliramo javno na varstvo zakonitega postopanja in ureditev te zadeve v smislu zakona.

V imenu včlanjenega učiteljstva izjavlja UJU Poverjeništvo Ljubljana sledeče:

1. Učiteljstvo vidi v tolmačenju pokrajinske uprave kraljeve vlade da se zaradi izpremembe občinskih zastopov ukine zakonito določena funkciska doba zastopnikov v šolskih korporacijah, kot kvarno in nezdravo postopanje za šolsko upravo.

2. V vorenem slučaju vidi učiteljstvo izročitev šolstva klerikalni stranki, ki je znana po svojih persekucijah nad šolstvom in učiteljstvom še izza Avstrije.

3. V interesu notranje konsolidacije in varstva avtoritete zakona poziva učiteljstvo vlado da v vsakem slučaju varuje predpise zakona kakor na drugi strani želi, da se obvaruje šolstvo vsekaršnih absolutističnih vplivov s strani polstrank. Sklepe mestnega in višjega šolskega sveta ki jih napravita ti dve korporaciji s sodelovanjem nezakonito imenovanih članov, smatramo za neveljavne.

4. Gorenji slučaj kaže zopet nujno potrebo popolne ločitve šolske uprave od politične državne uprave in potrebe upravne samouprave šolstva.

Poverjeništvo UJU v Ljubljani.

LISTEK.

Iz Humekove delavnice rokotvornega pouka.

Znani odlok višjega šolskega sveta, ki je uvedel — pa samo na papirju — rokotvorni pouk v naše osnovne šole, je provzročil, da se je pri nas mnogo razpravljalo o tem vprašanju bodisi na zborovanjih, kakor tudi v našem članskem in strokovnem časopisju. Do faktičnega udeleženja pa ni prišlo iz prav enostavnega vzroka, ker nismo imeli in tudi še danes nimamo zato izvežbanih moči in se tudi ni prav nič storilo da bi se posamezniki, ki imajo veselje in zmožnost do te panoge, sploh mogli izvežbati. Saj še danes nimamo niti izpraševalne komisije, kjer bi se lahko delali tozadevni izpiti. Napravilo se ni nikakega tečaja v tem smislu,* in tako je ostalo vse na mrtvi točki kljub lepim besedam in vsestranskemu uvidevanju o potrebi takega pouka. Zakaj s samimi besedami in navdušenjem se na tem

* Lani je imel tov. Blagajne tak tečaj v Ljubljani. Uredn.

polju ne doseže prav ničesar. Predvsem je potreba praktičnega znanja. In ker tega ni bilo, zato je naravna posledica, da je vse zapalo.

Toda ne vse. Ravnatelj Humek v Mariboru je lansko leto otvoril tečaj za rokotvorni pouk in sicer vzporedno za učence in učitelje. Kdor ve, da se je ravnatelj bavil že več let z rokotvornim poukom na meščanski šoli v Krškem in kdor količkar pozna njegovo vsestransko temeljito praktično in teoretično naobrazbo, ta si lahko misli, da je ta pouk v pravih rokah, v rokah strokovnjaka, kakršni so med nami bele vrane.

K otvoritvi takega tečaja ga je napolnilo predvsem uvidevanje potrebe, da bi se začelo na tem polju res enkrat že delati, ne pa samo govoriti in razpravljati s čemur se ne pride nikamor. Hotel je pokazati da se da tudi na tem polju doseči marsikaj, če so le ljudje, ki hočejo in imajo večjo vodilno roko. Tako je nastal začetek šolskega leta ta zanimivi tečaj, ki se ravno te tedne zaključuje.

Vse leto nas je hodilo sedem tovarišev v njegovo delavnico dvakrat na teden. Vzporedno z nami pa je hodilo prav toliko njegovih učencev ob drugih dnevih. Iz tega je razvidno, koliko časa

smo žrtvovali mi in koliko ga je žrtvoval naš, že itak z delom preobložen mojster. In vendar nam ni žal in upam da njemu tudi ne.

Ej to vam je bilo življenje kadar smo se zbrali v njegovi delavnici! Ta vam je žagal, skobiljal in dolbel, drugi obstružnici stružil, tretji kartonažil, četrti vezal in šival knjige, peti modeliral in ulival, šesti rezbaril sedmi sestavljal geometrične like iz žice. Med nami pa je hodil naš mojster in kazal z besedo in roko. Padla je marsikaka karajoča a tudi pohvalna in priznalna beseda. Obe pa sta nas podžigali, da smo se še bolj potrudili, da smo še z večjo vnetostjo poskušali premagati vse raznovrstne težkoče in zadovoljiti mojstra in sebe. In šlo je. Kakor hitro je kateri končal dano mu nalogo, je zamenjal delo. Danes si se ukvarjal z žago in obličem drugič z mehko ilovico, tretjič z dletom četrtič z lepenco in papirjem itd. Vsak je moral poskusiti vse panoge vsaj toliko da je pridobil začetne pojme in pa prvo prakso v vsaki panogi. In tako so minevale ure, tedni in meseci in sedaj se nagiba že leto h koncu. Značilno je, da nam ni bil čas nikoli predolg ampak vsakokrat prekratek. Ako je prišel na ponedeljek ali sredo, ko se je vršil naš tečaj kak praznik, smo

že vnaprej godrnjali. Zahajali smo redno in točno, večkrat še prehitro in vzdržali smo vsi do konca.

Kaj smo delali tega ne morem tukaj naštevati. Ker je naše mesto središče obrti in industrije in bomo vsi delovali še nadalje v tem kraju, zato smo tudi pri izdelkih, kolikor je bilo seveda možno, predvsem to upoštevali. Na deželi bi naš vodja gotovo usmeril pouk tako, da bi odgovarjal potrebam kmetiškega prebivalstva. Rokotvorni pouk pa nima samo velikega pomena za učence, ampak tudi za opremo šole sploh. Zato se ni pozabilo na ta moment ampak se ga je povsod upoštevalo. V tem oziru je notranja oprema zavoda našega mojstra nekaj posebnega in je vse njegovo delo.

Zanimivo je tudi vprašanje, kako smo delali. Človek ne bi nikoli mislil, da je tako okoren in neokreten, dokler sam ne poizkusi. Ako gledaš izvežbanega mizarja, strugarja, knjigoveza ali rezbarja, se ti zdi stvar prav enostavna in lahka. Ko pa poskusiš sam pa uvidiš, da ne znaš niti obliča, žage ali dleta prijeti v roke. Kljub vsemu temu pa nismo izgubili niti veselja, niti ni popuščala naša vztrajnost. Z vajo smo premagali pod spretnim vodstvom tudi te težkoče in naši izdelki so se množili vedno bolj.